

ด่วนที่สุด

ที่ นร ๑๑๐๕/๖๗/๗

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
กค. 457 รหัสเรื่อง : ส26316
วันที่ 5 ส.ค. 2560 รับที่ : ส18547/60
เวลา 10.10 วันที่ : 15 ธ.ค. 60 เวลา : 10:04

สำนักงานคณะกรรมการ
พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
๙๖๒ ถนนกรุงเกษม กรุงเทพฯ ๑๐๑๐๐

๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ภาวะสังคมไทยไตรมาสสามปี ๒๕๖๐

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. หนังสือรองนายกรัฐมนตรีเห็นชอบให้เสนอคณะรัฐมนตรี ๑ ฉบับ
๒. รายงานภาวะสังคมไทยไตรมาสสาม ปี ๒๕๖๐ จำนวน ๑๐๐ ชุด

ตามที่ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้เผยแพร่รายงาน ภาวะสังคมไทยไตรมาสสามปี ๒๕๖๐ เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๖๐ นั้น

ในการนี้ สำนักงานฯ ใคร่ขอเสนอเรื่อง ภาวะสังคมไทยไตรมาสสามปี ๒๕๖๐ มาเพื่อ คณะรัฐมนตรีทราบ ทั้งนี้ รองนายกรัฐมนตรี (นายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์) กำกับบริหารราชการสำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ได้เห็นชอบให้นำเรื่องดังกล่าว เสนอคณะรัฐมนตรีด้วยแล้ว โดยมีรายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

ทั้งนี้ เรื่องดังกล่าวมีรายละเอียด ดังนี้

๑. สถานการณ์ทางสังคม

๑.๑ การจ้างงานลดลง อัตราการว่างงานเพิ่มขึ้นเล็กน้อย รายได้และผลิตภาพยังคงขยายตัว

ไตรมาสสามปี ๒๕๖๐ การจ้างงานลดลงร้อยละ ๑.๖ โดยภาคเกษตรลดลงร้อยละ ๑.๒ เนื่องจากได้รับผลกระทบอุทกภัยในช่วงเดือนกรกฎาคม-สิงหาคม ขณะที่การจ้างงานภาคนอกเกษตร ลดลงร้อยละ ๑.๘ ในสาขาการผลิต การก่อสร้าง การขายส่ง โรงแรมและภัตตาคาร แม้มูลค่าการผลิต ภาคนอกเกษตรยังขยายตัวได้ดี แต่การจ้างงานลดลง เนื่องจาก (๑) การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิต โดยการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการผลิตและดำเนินธุรกิจ และ (๒) การส่งออกที่ขยายตัวดีในกลุ่ม ที่ใช้ทุนเข้มข้น อาทิ อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ อุตสาหกรรมยานยนต์ และอุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์ ขณะที่การส่งออกในกลุ่มที่ใช้แรงงานเข้มข้นยังขยายตัวช้า อาทิ เครื่องนุ่งห่ม สิ่งทอ และสินค้า บางประเภทเป็นการทยอยระบายสินค้าในสต็อก

อัตราการว่างงานสูงขึ้นเล็กน้อยร้อยละ ๑.๑๙ เป็นผู้ว่างงาน ๔.๕ แสนคนทั้งที่เคย ทำงานมาก่อนและไม่เคยทำงานมาก่อน สำหรับผู้ที่ไม่เคยทำงานมาก่อนเป็นผู้จบการศึกษาระดับอุดมศึกษา ร้อยละ ๔๓.๔ และร้อยละ ๘๕ ของคนกลุ่มนี้ใช้เวลาหางานมาแล้วไม่เกิน ๖ เดือน ขณะที่ผู้ว่างงานที่เคยทำงาน มาก่อนส่วนใหญ่ร้อยละ ๖๕ เป็นผู้ที่มีการศึกษาระดับมัธยมปลายลงมาและหางานมาแล้วไม่เกิน ๓ เดือน ซึ่งกลุ่มนี้จะมีความเสี่ยงสูงที่จะว่างงานก่อนกลุ่มอื่นและจะหางานยากขึ้นโดยเฉพาะเมื่อเทคโนโลยี มีความก้าวหน้าสามารถทำงานซ้ำๆ แทนคนได้ ส่วนค่าจ้างแรงงานเพิ่มขึ้นร้อยละ ๐.๕ และผลิตภาพแรงงาน เพิ่มขึ้นร้อยละ ๖.๐ เป็นการเพิ่มทั้งภาคเกษตรกรรมร้อยละ ๑๑.๒ และนอกภาคเกษตรกรรมร้อยละ ๕.๘

/ประเด็น ...

ประเด็นด้านแรงงานที่ควรติดตามและให้ความสำคัญในช่วงต่อไป ได้แก่

(๑) แนวโน้มการจ้างงานที่มีโอกาสขยายตัวเพิ่มขึ้นภายใต้สถานการณ์การเติบโตทางเศรษฐกิจต่อเนื่องและมีการกระจายตัวมากขึ้น การเติบโตทางเศรษฐกิจที่มีแนวโน้มปรับตัวต่อเนื่องโดยเฉพาะการลงทุนภาคเอกชน และการค้าระหว่างประเทศที่ฟื้นตัวดีขึ้นตั้งแต่ต้นปี เป็นต้นมา จะส่งผลต่อความเชื่อมั่นของผู้ประกอบการ รวมถึงการกระจายการผลิตไปสู่ผู้ประกอบการที่เป็นคู่ค้าหรือผลิตรายย่อยมากขึ้น และเกิดการขยายตำแหน่งงาน

(๒) การปรับตัวของภาคเกษตรจากแนวโน้มจำนวนแรงงานลดลง แรงงานภาคเกษตรลดลงต่อเนื่องจากที่เคยมีสัดส่วนร้อยละ ๔๒ ของกำลังแรงงาน ในปี ๒๕๔๔ เหลือร้อยละ ๓๑.๒ ในปี ๒๕๕๔ ส่วนใหญ่ร้อยละ ๔๗ อายุมากกว่า ๕๐ ปี โดยร้อยละ ๗๒ มีการศึกษาระดับประถมและต่ำกว่า ประกอบกับสภาพการทำงานที่หนักทำให้การทดแทนแรงงานมีน้อย การปรับตัวของเกษตรกรและแรงงานในภาคเกษตรจึงมีความจำเป็น โดยเฉพาะการเรียนรู้การนำเทคโนโลยีและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี เพื่อลดการใช้แรงงานลง ซึ่งในปัจจุบันมีการนำเทคโนโลยีหลายอย่างเข้าช่วยในการทำเกษตร อาทิ อากาศยานไร้คนขับ (โดรน) ในการบินฉีดพ่นยาและใส่ปุ๋ย ที่ทำให้ประหยัดแรงงานคน เวลา ปุ๋ยและเคมี รวมถึงเป็นผลดีต่อสุขภาพเกษตรกรในระยะยาว

(๓) ทักษะแรงงานในตลาดยุคดิจิทัล มีแนวโน้มการนำปัญญาประดิษฐ์ ระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ และการเชื่อมโยงกิจกรรมต่างๆ เข้าสู่ระบบอินเทอร์เน็ต มาใช้ในการผลิตและการจัดการมากขึ้น ทำให้โครงสร้างธุรกิจมีรูปแบบการผลิตและบริการที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้มีความต้องการแรงงานที่เกี่ยวข้องลดลง อาทิ การใช้ปัญญาประดิษฐ์วิเคราะห์ทางสถิติในธุรกิจการเงินการธนาคาร การใช้ระบบ Automation ในกระบวนการผลิต การเปิดธุรกิจในรูปแบบ E-commerce และ Online booking & Check-in แรงงานในยุคใหม่จึงจำเป็นต้องมีทักษะตอบสนองต่องานรูปแบบใหม่และความต้องการของผู้ประกอบการ อาทิ มีความสนใจใฝ่รู้ทันโลกทันเหตุการณ์ ค้นคว้าหรือใช้เทคโนโลยีเป็น สามารถวิเคราะห์และจัดการข้อมูลขนาดใหญ่ สามารถทำงานหลากหลาย มีทักษะด้านภาษา รวมถึงมีความยืดหยุ่นในการทำงาน

๑.๒ การเจ็บป่วยด้วยโรคเฝ้าระวังโดยรวมเพิ่มขึ้น แต่ต้องเฝ้าระวังสุขภาพจิตคนไทยในภาวะน้ำท่วม ไตรมาสสามปี ๒๕๖๐ จำนวนผู้ป่วยด้วยโรคเฝ้าระวังโดยรวมเพิ่มขึ้นจากไตรมาสเดียวกันของปี ๒๕๕๙ ร้อยละ ๒๓.๘ โดยผู้ป่วยโรคไข้หวัดใหญ่เพิ่มขึ้นเกือบ ๒ เท่า พบมากที่สุดในกลุ่มอายุ ๑๕-๒๔ ปี และโรคปอดอักเสบเพิ่มขึ้นร้อยละ ๙.๓ รวมทั้งต้องเฝ้าระวังสุขภาพจิตของคนไทยที่มีแนวโน้มป่วยด้วยโรคซึมเศร้าและโรควิตกกังวลเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในภาวะน้ำท่วมภาคใต้ กรมสุขภาพจิตได้ส่งทีมสุขภาพจิตให้การช่วยเหลือเยียวยาจิตใจผู้ประสบภัยน้ำท่วม โดยการใช้หลัก ๓ ส. (สอดส่องมองหา ใส่ใจรับฟัง ส่งต่อเชื่อมโยง) ช่วยปฐมพยาบาลทางใจในเบื้องต้นเพื่อให้เกิดการผ่อนคลาย

๑.๓ การเจ็บป่วยและเสียชีวิตด้วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังเพิ่มขึ้น การมีกิจกรรมทางกายที่เพียงพอจะช่วยลดความเสี่ยงของการเกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง จากการสำรวจข้อมูลกิจกรรมทางกายในประเทศไทย พบว่า ในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา คนไทยประมาณ ๑ ใน ๓ มีกิจกรรมทางกายไม่เพียงพอ หลายภาคส่วนได้ดำเนินการส่งเสริมกิจกรรมทางกายและลดพฤติกรรมเนือยนิ่งในชีวิตประจำวันทั้งในสถานศึกษา สถานประกอบการ ชุมชน และบริการสาธารณสุข ซึ่งต้องเร่งดำเนินการต่อเนื่องเพื่อให้คนไทยทุกกลุ่มวัยมีสุขภาพกายและจิตใจที่ดี

๑.๔ ค่าใช้จ่ายในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ยังเพิ่มขึ้น การบังคับใช้มาตรการด้านภาษีและราคาต้องดำเนินการมาตรการอื่นๆ ควบคู่ไปด้วยเพื่อลดการบริโภคบุหรี่ยและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ไตรมาสสามปี ๒๕๖๐ ค่าใช้จ่ายในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มขึ้นจาก

ไตรมาสเดียวกันของปีก่อนร้อยละ ๒.๒ ขณะที่ค่าใช้จ่ายในการบริโภคบุหรืเพิ่มขึ้นร้อยละ ๖.๑ ส่วนหนึ่ง เนื่องจากการเริ่มบังคับใช้มาตรการด้านภาษีระบบใหม่ที่มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๐ โดยเก็บแบบผสมทั้งในอัตราตามมูลค่าและอัตราตามปริมาณ อย่างไรก็ตาม ต้องดำเนินการมาตรการอื่นๆ ควบคู่ไปด้วยทั้งด้านการตลาด อาทิ การห้ามโฆษณา ห้ามจัดกิจกรรมส่งเสริมการขาย และมาตรการ การเข้าถึง เช่น ลดช่องทางและเวลาจัดจำหน่าย จัดโซนนิ่งสถานที่จัดจำหน่าย สถานที่สูบบุหรี่ รวมถึง การรณรงค์ให้ความรู้แก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น

๑.๕ คติยาเสพติดยังเพิ่มขึ้น แนวนโยบายของรัฐจึงมุ่งทั้งการป้องกันและลดปัญหา เพื่อสร้างสังคมปลอดภัย คดีอาญารวมและคดียาเสพติดเพิ่มขึ้นจากไตรมาสเดียวกันของปี ๒๕๕๙ ร้อยละ ๙.๙ และ ๑๗.๘ แต่คดีชีวิตร่างกายและเพศ และคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ ลดลงร้อยละ ๑๐.๖ และ ๑๒.๖ นโยบายรัฐจึงมุ่งทั้งการป้องกันและลดปัญหาเพื่อสร้างสังคมปลอดภัย เน้นการปราบปรามกลุ่มผู้มีอิทธิพล ที่เกี่ยวข้องกับอาวุธสงคราม ยาเสพติดข้ามชาติอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะกลุ่มรายใหญ่ที่มีเครือข่าย เชื่อมโยง และในปี ๒๕๖๐ เป็นปีแห่งการปราบปรามยาเสพติด เน้นการปราบปราม ล่อซื้อ ขยายผลจับกุม เครือข่ายยาเสพติด คุมเข้มแนวชายแดนเพื่อสกัดกั้นมิให้ใช้เป็นเส้นทางนำเข้าและส่งออกสารเสพติด มีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาใช้ในการตรวจหา ยาเสพติด

๑.๖ การเกิดอุบัติเหตุลดลง แต่ยังคงต้องสร้างความตระหนักถึงความเสี่ยงและความ ร้ายแรงของอุบัติเหตุเพื่อปรับพฤติกรรมการใช้รถใช้ถนนให้ปลอดภัยขึ้น สถานการณ์การเกิดอุบัติเหตุ จราจรทางบกในไตรมาสสามปี ๒๕๖๐ ลดลงจากไตรมาสเดียวกันของปี ๒๕๕๙ ร้อยละ ๑๐.๑ มีผู้เสียชีวิต และผู้บาดเจ็บลดลงร้อยละ ๒.๗ และ ๕๖.๓ ขณะที่มูลค่าความเสียหายลดลงร้อยละ ๖๖.๗ รถที่เกิด อุบัติเหตุสูงสุดยังคงเป็นรถจักรยานยนต์ร้อยละ ๓๘.๕ ของประเภทรถยนต์ที่เกิดอุบัติเหตุทั้งหมด คนไทย ส่วนใหญ่ขาดความตระหนักถึงความเสี่ยงและความร้ายแรงของอุบัติเหตุจราจรทางบก มีพฤติกรรมเสี่ยง ในการใช้รถใช้ถนนอยู่มาก จำเป็นต้องรณรงค์สร้างความตระหนักด้านปัญหาความปลอดภัยทางถนน อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะด้านความเสี่ยงและความร้ายแรงของอุบัติเหตุจราจรทางบกอย่างเข้มข้น ปลุกฝัง จิตสำนึกและระเบียบวินัย เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้รถใช้ถนนให้ปลอดภัยยิ่งขึ้น ควบคู่ไปกับการ บังคับใช้กฎหมายที่เข้มงวด มีบทลงโทษแรง

๑.๗ เปิดพื้นที่การเรียนรู้: นวัตกรรมการดูแลผู้สูงอายุ นวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์เพื่อการ ดูแลผู้สูงอายุมีส่วนสำคัญอย่างมากที่ช่วยให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี พึ่งพาตนเอง และอยู่ในสังคมได้ อย่างมีคุณค่า ภาครัฐและเอกชนจึงมีการคิดนวัตกรรมโดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย อาทิ “หุ่นยนต์ดินสอ” แจ็งเตือนเรียกแพทย์ฉุกเฉินผ่านจอสัมผัส “เครื่องช่วยฟังในหู” สำหรับผู้มีปัญหาการได้ยิน หรือนวัตกรรม ที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านผลิตและใช้วัตถุดิบในชุมชน อาทิ การนำกะลามะพร้าวมาร้อยเรียงเย็บเป็นรองเท้า ช่วยนวดเท้า สมอไม้คลายเส้นใช้สำหรับบำบัดและรักษาอาการปวดเมื่อยของร่างกาย และนวัตกรรมชุมชน ที่ออกแบบให้เหมาะสมกับพื้นที่ เช่น “โครงการแสนสุขสมาร์ตซิตี้ Saensuk Smart City” ตำบลมีผู้สูงอายุ กว่า ๖,๐๐๐ คน จึงนำสายรัดข้อมืออัจฉริยะ/สายคล้องคอที่มีระบบเซนเซอร์ตรวจจับพฤติกรรม การเดิน การนอน เมื่อผู้สูงอายุต้องอยู่บ้านคนเดียวเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน อุปกรณ์จะส่งสัญญาณแจ้งผู้ดูแล

๒. บทความเรื่อง “ระบบการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวในประเทศไทย”

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรส่งผลให้ผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น และเกือบ ๑ ใน ๓ ของผู้สูงอายุวัยปลายมีภาวะพึ่งพิง ขณะที่ศักยภาพการดูแลผู้สูงอายุลดลงจากขนาดครัวเรือนที่เล็กลง ความต้องการบริการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวมีเพิ่มขึ้น ประเทศไทยจึงมียุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นการจัดบริการ

โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ซึ่งจะช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายทั้งในส่วนของคนครัวและงบประมาณจากการจัดบริการในสถานบริการ ภายใต้กรอบการดูแลที่ครอบคลุมผู้สูงอายุกลุ่มติดสังคม ติดบ้าน และติดเตียง โดยมีการกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อการดูแลระยะยาว ได้แก่ แผนบูรณาการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๖๖ ของกระทรวงสาธารณสุข และแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๖๑ ของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

การขับเคลื่อนการดำเนินงานที่สำคัญ ได้แก่ การทำบันทึกความร่วมมือ ๔ หน่วยงาน คือ กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ สมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย และสมาคม อบต. แห่งประเทศไทย ให้สามารถจัดระบบการดูแลระยะยาวได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยปี ๒๕๕๙ มีการดูแลผู้สูงอายุกว่า ๑๐๐,๐๐๐ ราย และมีเป้าหมายเป็น ๑ ล้านราย ในปี ๒๕๖๑ การผลิตผู้จัดการดูแล (Care Manager) ผู้ดูแล (Care Giver) และจัดทำแผนดูแลผู้สูงอายุเฉพาะราย (Care Plan) อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานยังมีข้อจำกัดที่สำคัญ อาทิ การดูแลโดยครอบครัว มีข้อจำกัดด้านความรู้ อุปกรณ์การดูแลและปัญหาด้านการเงิน รวมทั้งผู้ดูแลมีแนวโน้มเป็นผู้สูงอายุด้วยกัน การดูแลโดยชุมชน มีบริบทที่แตกต่างกันระหว่างพื้นที่ ชุมชนชนบทขาดแคลนบุคลากร ชุมชนเมืองมีบุคลากรที่มีศักยภาพแต่ระบบอาสาสมัครยังมีข้อจำกัด คุณภาพสถานบริการและผู้รับจ้างดูแลที่บ้าน ขาดการกำกับและควบคุมคุณภาพ และการพัฒนาการดูแลระยะกลาง ยังมีช่องว่างในการให้บริการระหว่างการรักษาแบบเฉียบพลันกับการบริการที่มีอยู่ในชุมชน ซึ่งจำเป็นต้องทำควบคู่กัน

ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว (๑) การสนับสนุนและพัฒนาการดำเนินงานที่มีในปัจจุบัน ได้แก่ สนับสนุนการดูแลในชุมชนตามลักษณะของพื้นที่ ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดชุดบริการป้องกันดูแลผู้สูงอายุระยะยาว รวมทั้งเพิ่มศักยภาพของคนครัวให้สามารถดูแลผู้สูงอายุได้อย่างถูกต้อง และส่งเสริมนวัตกรรมทางเทคโนโลยีเพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุในการใช้ชีวิตประจำวัน (๒) การกำกับดูแลคุณภาพมาตรฐานสถานบริการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวภาคเอกชน รวมทั้งออกกฎระเบียบเพื่อขึ้นทะเบียนและกำกับดูแลให้บริการที่มีคุณภาพมาตรฐาน (๓) การสนับสนุนการจัดบริการดูแลระยะกลาง โดยใช้โรงพยาบาลระดับทุติยภูมิเป็นฐาน จัดให้มีสถานที่สำหรับผู้ป่วยระยะกลางเฉพาะ รวมทั้งการจัดการดูแลในช่วงกลางวัน และ (๔) การผลักดันกฎหมายและสร้างเครื่องมือทางการเงินในการจัดบริการ อาทิ การผลักดันกฎหมายการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนในทุกหน่วยงานและแนวทางเดียวกัน พัฒนาระบบประกันสุขภาพที่ครอบคลุมในประเด็นการดูแลระยะยาว และการใช้พันธบัตรเพื่อสังคม (Social Impact Bond) ที่ลงทุนโดยเอกชนหรือภาคประชาสังคม

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบต่อไปด้วย จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นายปรเมธี วิมลศิริ)

เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม

โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๔๐๘๕ ต่อ ๓๖๐๑

โทรสาร ๐ ๒๒๘๑ ๒๘๐๓

E-mail: Prasopsri@nesdb.go.th